

Нидзельская Т.Л.

Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины

АНАЛИЗ СТРАТЕГИЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА КАК ОСНОВА РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЯ

Аннотация

В статье сделан теоретический обзор научных исследований по стратегическому управлению предприятиями и анализа стратегического потенциала. Освещены модель стратегического управления и его характерные черты; роль выбора миссии, целей и стратегий в стратегическом управлении предприятием. Также описаны функции, которые выполняет стратегический потенциал в системе стратегического управления. Предложен план последовательных действий для эффективного формирования стратегического потенциала. Итогом исследования является вывод – к выбору реализации стратегического потенциала можно приступить только после определения миссии и стратегии.

Ключевые слова: стратегический потенциал, стратегическое управление, анализ стратегического потенциала, стратегия, цели, миссия.

Nidzelska T.L.

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

STRATEGIC POTENTIAL ANALYSIS AS BASIS OF COMPANY DEVELOPMENT

Summary

In the paper, the theoretical review of scientific researches on strategic management of the enterprises and analysis of strategic potential are made. The model of strategic management and its characteristic features as well as the role of choice of the mission, purposes, and strategies in strategic management of the enterprise are shown. The article also describes the functions carried out by strategic potential in system of strategic management. The plan of consecutive actions for effective formation of strategic potential is proposed. The research concludes that it is possible to start a choice of realization of strategic potential only after determining the mission and strategies.

Keywords: strategic potential, strategic management, strategic potential analysis, strategy, purposes, mission.

УДК 657.2.016

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСІВ СТВОРЕННЯ ТА ЛІКВІДАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Опришко Р.Г.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Розкрито сутність понять створення та ліквідації підприємств; визначено етапи проведення процедури державної реєстрації підприємств; зазначено відмінності понять «припинення діяльності підприємства», «припинення підприємства» та безпосередньо «ліквідація»; досліджено основні причини ліквідації підприємств; розкрито етапи державної реєстрації припинення підприємства.

Ключові слова: підприємство, реєстрація підприємств, припинення діяльності підприємства припинення підприємств, ліквідація підприємств.

Постановка проблеми. Поняття створення та ліквідація підприємства є одними з головних та основоположних термінів ведення підприємницької діяльності і являють собою перелік процесів та дій, за допомогою яких відбувається їхня реєстрація, а також відображення у бухгалтерському обліку відповідно до чинного законодавства України. А тому, саме правильне розуміння та здійснення необхідних процедур для проведення цих процесів дають змогу зменшити втрати, як часові, так і фінансові на їх проведення та отримати максимальну вигоду для підприємств, стосовно яких відбуваються ці процеси.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання утворення та ліквідації підприємств не в достатньому обсязі відображені у вітчизняній літературі, проте у працях таких вітчизняних вчених, як: Ангіпенка В., Гури Н.О., Ільницького Ю., Кравчука В., Мельник Т.Г., Повара П.О., Скічко О., Хобича О.,

Швеця В.Г., вони все ж знайшли своє відображення у українській літературі та періодичних виданнях.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проблеми ліквідації юридичної особи в обліковому та контрольному аспекті вивчені недостатньо, досі не вироблено єдиного підходу щодо систематизації обліково-аналітичних методик під час ліквідації та санації банкрутів, що перешкоджає їх впровадженню у практику українських підприємств.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є розкрити основні аспекти процесів створення та ліквідації підприємств, враховуючи зміни у законодавстві України, та варіанти вирішення проблемних питань, з якими можуть стикатися суб'єкти господарювання при проведенні даних процедур.

Виклад основного матеріалу. Підприємства є головними суб'єктами ринкової економіки, основою створення ВВП країни, і саме від них залежить еко-

номічний розвиток та зростання держави, а також добробут населення в цілому. Тому, перед розглядом питань створення та ліквідації таких установ необхідно надати тлумачення поняття «підприємства». Різні літературні джерела трактують його по-різному, оскільки воно є досить багатогранимим.

Так, економісти Мочерний С.В. та Довбенко М.В. визначають підприємство, як систему економічних відносин, передусім відносин економічної власності, що формуються всередині нього, а також між іншими суб'єктами господарювання з приводу виробництва, обміну, розподілу і споживання різноманітних об'єктів власності, а отже, їх привласнення, а також управління власністю з метою привласнення прибутку [1].

Шегда А.В. розкриває поняття підприємства досить наближено до законодавчо встановленого визначення і визначає його як самостійний суб'єкт господарювання, створений для виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг з метою задоволення суспільних потреб та отримання прибутку [2, с. 607].

К.Р. Макконнелл та С.Л. Брю дають визначення поняттю підприємства як установі в формі фабрики, ферми, шахти, що виконує одну або більше специфічних функцій з виробництва і розподілу товарів та послуг [3].

Господарський кодекс України у ст. 62 дає найбільш широко вживане та точне визначення: підприємство – самостійний суб'єкт господарювання, створений компетентним органом державної влади або місцевого самоврядування, або іншими суб'єктами для задоволення суспільних та особистих потреб шляхом систематичного здійснення виробничої, науково-дослідної, торговельної, іншої господарської діяльності в порядку, передбаченому законодавством України [4, с. 36-37].

Незалежно від обраної організаційно правової форми підприємства (товариство з обмеженою відповідальністю (далі – ТОВ) чи додатковою (далі – ТДВ), акціонерне товариство (приватне (далі – ПрАТ) чи публічне (далі – ПАТ)), повне чи командитне товариство, приватне підприємство чи фізична особа-підприємець), їх створення та ліквідації відбувається у встановленому порядку. Проте, слід зазначити, що під створенням підприємства розуміється державна реєстрація суб'єкта господарювання в органах державної влади і датою його утворення вважається день внесення відомостей до Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України (далі – ЄДРПОУ) уповноваженою особою. Лише після внесення такого запису, від імені зареєстрованої організації може здійснюватися підприємницька діяльність на законних підставах.

Утворення суб'єкта господарювання, відповідно до Господарського кодексу України можливо:

- за рішенням власників майна або уповноваженими органами;
- шляхом реорганізації (злиття, приєднання, виділення, поділу, перетворення) діючого суб'єкта господарювання.

Умовою проведення такої реєстрації є наявність протоколу або рішення засновників, оформлених в результаті проведення загальних зборів щодо утворення суб'єкта господарювання, з відображенням таких даних, як: найменування майбутньої юридичної особи, її юридична адреса, розмір статутного капіталу та його розподіл між учасниками підприємства, визначення особи – керівника підприємства, а також виконання певних етапів, передбачених законодавством (табл.1).

По завершенню чотирьох етапів реєстрації підприємства розпочинається стадія так званих післяреєстраційних процедур, до яких входить: реє-

Таблиця 1

Етапи проведення процедури державної реєстрації підприємств

Сутність етапу	Документи, які оформлюються
1. Подання державному реєстратору необхідних документів та перевірка останнім їх комплексності та повноти	1. Заповнену реєстраційну картку встановленого зразка; 2. Примірник оригіналу або нотаріально засвідчену ксерокопію рішення засновників або уповноваженого ними органу про створення підприємства; 3. Два примірники установчих документів (статути або засновницькі договори); 4. Документ, що засвідчує внесення реєстраційного збору за проведення державної реєстрації юридичної; 5. Інформацію з документами, що підтверджують структуру власності засновників – юридичних осіб, яка дасть змогу встановити фізичних осіб – власників істотної участі (більше 10%) цих юридичних осіб.
2. Перевірка документів, які подаються державному реєстратору, на відсутність підстав для відмови у проведенні державної реєстрації	1) Подання документів за неналежним місцем проведення реєстрації; 2) Невідповідність оформлення поданих документів встановленим вимогам: - викладення державною мовою; - заповнення друкованими літературними матеріалами від руки або машинодруком; - наявність відмітки Національного банку України (далі – НБУ) або іншого органу державної влади за умови їх необхідності; - установчі документи мають бути викладені письмово, прошитими, пронумерованими та підписаними засновниками (учасниками); 3) наявність рішення суду про заборону проведення державної реєстрації юридичної особи; 4) подання документів не у повному обсязі; 5) подання документів некомпетентною особою.
3. – це внесення відомостей про юридичну чи фізичну особу-підприємця до ЄДРПОУ.	
4. – оформлення і видача довідки та свідоцтва з ЄДРПОУ.	

Джерело: розроблено автором за даними [5]

страція в органах статистики, отримання довідки з ЄДРПОУ, реєстрація у Державній податковій службі (далі – ДПС), реєстрація платником єдиного соціального внеску та виготовлення печатки.

Щодо ліквідації підприємства, то слід розрізняти такі поняття, як «припинення діяльності підприємства», «припинення підприємства» та безпосередньо «ліквідація». Під «припиненням діяльності підприємства» розуміється тимчасове припинення ведення господарської діяльності підприємством, що передбачає можливість у майбутньому відновити її. Щодо «припинення підприємства», то це поняття є родовим по відношенню до ліквідації, а тому їх прийнято розглядати у єдності. Так, під «припиненням підприємства» вважається його реорганізація (злиття, приєднання, поділ, виділення, перетворення) або ліквідація з дотриманням вимог законодавства про захист економічної конкуренції [6], а безпосередньо під «ліквідацією» підприємства розуміють припинення підприємства з внесення до Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців запису про його припинення шляхом ліквідації.

Відповідно до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних та фізичних осіб – підприємців» під припиненням юридичної особи розуміємо передачу всього майна, прав та обов'язків іншим юридичним особам – правонаступникам у результаті злиття, приєднання, поділу, перетворення (реорганізації) або в результаті ліквідації за рішенням, прийнятим засновниками (учасниками) юридичної особи або уповноваженим ними органом, за судовим рішенням або за рішенням органу державної влади [5].

Основні причини ліквідації підприємств відображено на рисунку 1.

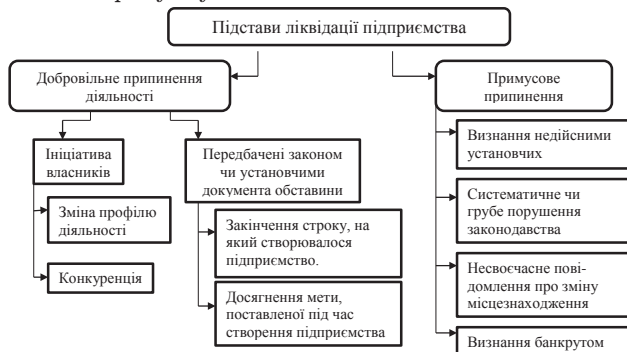

Рис. 1. Причини ліквідації підприємства

Джерело: [7]

Рішення про припинення підприємства з власної ініціативи може бути прийнято:

- власником і оформлене розпорядженням чи наказом по підприємству у разі припинення приватного підприємства;
- зборами учасників (є наявними більше 60% учасників, рішення прийнято простою більшістю) і оформлене протоколом зборів учасників у разі ліквідації ТОВ чи ТДВ;
- зборами учасників (загальна згода всіх учасників) і оформлене протоколом зборів у повних чи командитних товариствах;
- загальними зборами акціонерів (3/4 голосів за умови наявності учасників, які володіють більш як 60% акцій) і оформлене протоколом загальних зборів акціонерів у АТ.

Загалом, незалежно від причини ліквідації, державна реєстрація припинення підприємства здійснюється у такі 4 етапи:

1. Подання заяви встановленої форми до державного реєстратора про рішення ліквідувати підприємство та інформування про це кредиторів;

2. Задоволення вимог кредиторів;

3. Одержання довідки з Пенсійного фонду України та інших державних установ про відсутність заборгованості, а також закриття поточних рахунків, відкритих у банках для ведення підприємницької діяльності;

4. Подання отриманих документів до державного реєстратора для внесення останнім запису до Єдиного державного реєстру про припинення підприємства.

На першому етапі, при поданні заяви державному реєстратору, підприємець, або уповноважена ним особа, за умови наявності довіреності, має вказати в заяві строки та порядок заявлення вимог кредиторами підприємства. У разі відповідності наданих документів встановленим вимогам, наступного дня після їх отримання, державний реєстратор вносить запис до ЄДР та повідомляє органи статистики, ПФУ та ДПС про надходження заяви на припинення діяльності, а також протягом 10 днів публікує у Бюлетені державної реєстрації повідомлення про припинення юридичної особи.

На цьому ж етапі відбувається інформування кредиторів про рішення ліквідації підприємства. У разі, якщо підприємство знає своїх кредиторів, його власники самостійно, у письмовій формі, мають проінформувати їх про рішення припинення діяльності. Проте, у разі, якщо є наявними невідомі кредитори, вважається за достатнє лише публікація відомості державним реєстратором.

На наступному етапі відбувається розгляд заявлених вимог кредиторів та їх виконання. Розв'язання цього питання займається ліквідаційна комісія, яка після закінчення строку подання вимог кредиторами (встановлюється ліквідаційною комісією) складає проміжний ліквідаційний баланс підприємства, який містить інформацію про майно юридичної особи, перелік заявлених вимог кредиторів та результати їх розгляду і затверджується учасниками юридичної особи. Також, ліквідаційна комісія має провести на дату складання проміжного ліквідаційного балансу інвентаризацію в загальному порядку.

Наступним кроком на другому етапі ліквідації є процедура розрахунків з кредиторами наявними грошовими коштами в наступному порядку [8, с. 31]:

I. Вимоги щодо відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю, та вимоги кредиторів, забезпечені заставою чи іншим способом;

II. Вимоги працівників, пов'язані з трудовими відносинами, вимоги автора про плату за використання результату його інтелектуальної, творчої діяльності;

III. Вимоги щодо податків, зборів (обов'язкових платежів);

IV. Всі інші вимоги.

У випадку, якщо грошових коштів підприємства недостатньо для задоволення усіх вимог кредиторів, ліквідаційна комісія здійснює продаж наявного майна для їх задоволення. По завершенню цих розрахунків, складається ліквідаційний баланс. Майно, що знаходиться на балансі підприємства після розрахунку з усіма кредиторами, розподіляється між учасниками юридичної особи.

На третьому етапі проведення ліквідації підприємства слід отримати довідки про відсутність заборгованості перед Державною податковою службою та Пенсійним фондом України. Для отримання довідки з першої з двох установ, слід подати:

- Заяву про зняття з обліку платника податків;
- Оригінали документів, що видавалися органами ДПС (свідчення).

Після отримання зазначених документів податківці розпочинають процедуру перевірки підприємства і по її завершенню видають довідку про відсутність заборгованості, а у разі виявлення такої, вносять вимогу до її погашення.

Щодо отримання довідки з ПФУ про відсутність заборгованості, то подавати певні документи не потрібно. У разі, якщо підприємство мало найманих працівників, Пенсійним фондом у 10-денний термін після отримання від державного реєстратора повідомлення про внесення до ЄДР відмітки про припинення підприємства, має бути проведена його документальна перевірка. У разі ж відсутності найманих працівників, підприємець подає звіт про нараховані суми єдиного соціального внеску та отримує довідку про відсутність заборгованості в органах ДПС, після чого видається довідка органу ПФУ про відсутність заборгованості.

Останнім етапом процесу ліквідації підприємства є надання державному реєстраторові отри-

маних довідок та заповненої реєстраційної заяви на проведення державної реєстрації припинення підприємства за власним бажанням. У разі відсутності підстав для відмови у проведенні реєстрації припинення підприємства, державний реєстратор протягом одного дня з дати отримання документів вносить відповідний запис до ЄДР і надає заявнику повідомлення про проведення державної реєстрації припинення підприємства.

Висновки і пропозиції. Отже, процедури створення та ліквідації підприємств у чинних нормативно-правових актах України розглядаються як процедури державної реєстрації утворення та припинення підприємств у встановленому порядку. Так, процес створення суб'єкта господарювання є достатньо спростованим завдяки останнім змінам до умов його здійснення, а ліквідація підприємства, в якій слід розрізнити поняття припинення підприємства, припинення діяльності підприємства та безпосередньо ліквідацію, є досить складною та довготривалою процедурою, механізм здійснення якої не є достатньою мірою розробленим, враховуючи її окремі аспекти.

Список літератури:

1. Мочерний С. В. Економічна теорія. – К.: Академія, 2007. – 397 с.
2. Шегда А. В. Економіка підприємства: Навч. посіб. / А. В. Шегда, Т. М. Литвиненко, М. П. Нахаба та ін.; За ред. А. В. Шегди. – 2-ге вид., стер. – К.: Знання-Прес, 2002. – 335 с.
3. Макконнелл К. Р. Економікс / К. Р. Макконнелл, С. Л. Брю. – 14-е издание. – М: Инфра-М, 2003. – 983 с.
4. Господарський кодекс України: чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 01 лют. 2011 р.: (офіц. текст). – К.: Паливода А. В., 2011. – 192 с. – (Кодекси України).
5. Закон України «Про господарські товариства» від 19.09.1991 № 1576-ХІІ, зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1576-12>
6. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» від 15.05.2003 № 755-IV, зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/755-15>
7. Державне підприємство Інформаційно-ресурсний центр. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://irc.gov.ua/ua/Reiestri/YeDR/Formi-dlya-otrimannya-informatsii-z-YeDR.html>
8. Цивільний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та допов. на 18 січня 2011 року: (Відповідає офіц. текстові). – К.: Алерта; ЦУЛ, 2011. – 308 с.

Опришко Р.Г.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ОСОБЕННОСТИ ПРОЦЕССОВ СОЗДАНИЯ И ЛИКВИДАЦИИ ПРЕДПРИЯТИЙ В УКРАИНЕ

Аннотация

Раскрыта суть понятий создания и ликвидации предприятий; определены этапы проведения процедуры государственной регистрации предприятий; указано различия понятий «прекращение деятельности предприятия», «прекращение предприятия» и непосредственно «ликвидация»; исследованы основные причины ликвидации предприятий; раскрыты этапы государственной регистрации прекращения предприятия.

Ключевые слова: предприятие, регистрация предприятий, прекращение деятельности предприятия, прекращения предприятий, ликвидация предприятий.

Opryshko R.H.

Taras Shevchenko National University of Kyiv

SPECIFICS OF CREATION AND LIQUIDATION OF ENTERPRISES IN UKRAINE

Summary

The essence of the concepts of creation and liquidation of enterprises was investigated; the steps of state registration of enterprises were identified; difference of definitions «cessation of business activities», «termination of enterprise» and direct «liquidation» was indicated; the main causes of liquidation were investigated; the stages of state registration of the termination of the company were discovered.

Keywords: enterprise, registration of enterprise, cessation of business activities, termination of enterprise, liquidation of enterprise.